

Резюме

Степская Е. В., Заверюха М. М. Лес как объект правового регулирования в лесном и земельном законодательстве Украины.

Статья посвящена анализу норм лесного и земельного законодательства Украины относительно соотношения понятий «лес», «земли лесохозяйственного назначения», «лесные земли», «лесные ресурсы» и поиску способов преодоления противоречий между ними.

Ключевые слова: лес, земли лесохозяйственного назначения, лесное законодательство, земельное законодательство, лесные отношения.

Summary

Stepskaya E., Zaveriuha M. Forest as an object of legal regulation in forest and land legislation of Ukraine.

The article runs about the analyses of norms of forest and land legislation of Ukraine in the terms of correlation of such notions as «forest», «forestry lands», «forestry recourses» and also tries to find the ways to overcome the inconsistency between them.

Key words: forest, forest lands, forest legislation, land legislation, forest relationships.

УДК 346.21:620.91:658.11 (477)

В. Е. ГОЛЕНКО

Вікторія Едуардівна Голенко, аспірант Інституту економіко-правових досліджень НАН України

ПРАВО НА ВСТАНОВЛЕННЯ «ЗЕЛЕНОГО» ТАРИФУ ЯК КЛЮЧОВА СКЛАДОВА ГОСПОДАРСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ГЕНЕРУЮЧИХ ПІДПРИЄМСТВ ВІТРОЕНЕРГЕТИКИ

Правовий статус як сукупність правових положень нормативних актів щодо закріплених у них самих відповідних суб'єктів права, щодо кожного його елемента, передбачає наявність в останніх складових, які разом формують вже систему елементів правового статусу цих суб'єктів права¹. Все це свідчить про значущість дослідження саме системи елементів правового статусу, адже воно надає можливість сформулювати уяву щодо правового положення того чи іншого суб'єкта права. Отже, говорячи про правовий статус генеруючих підприємств вітроенергетики (генеруючої компанії вітроенергетики, генеруючого підприємства вітроенергетики як такого, приватного домогосподарства вітроенергетики), як про результат необхідного оновлення існуючого правового статусу виробників електричної енергії з енергії вітру імперативного рівня, які є обумовленими генеруючим об'єктом вітроенергетики (вітровою електроустановкою, вітровою електростанцією), що передбачає відповідні окремі складові їх елементів, постає доцільним звернення, окрім інших елементів, до господарської компетенції (прав та обов'язків) виробників електричної енергії з енергії вітру². А саме, враховуючи встановлення розподілу позначених, до однієї зі складових їх функціональних прав та обов'язків – права на встановлення «зеленого» тарифу. Адже наведені стосуються безпосередньо наступної господарської діяльності вищезазначених суб'єктів господарювання. До того ж, процедурні права та обов'язки, як і їх складові, так чи інакше, відображені в іншому елементі правового статусу як виробників електричної енергії з енергії вітру, так і в подальшому генеруючих підприємств вітроенергетики.

Отже, право на встановлення «зеленого» тарифу як ключова складова обумовлених генеруючим об'єктом вітроенергетики функціональних прав та обов'язків виробників електричної енергії з енергії вітру постає головним механізмом фінансової підтримки зазначених в Україні. До того ж, це вкотре підтверджує значущість цієї самої обумовленості генеруючим об'єктом вітроенергетики, яка, як вбачається, не тільки забезпечує фактичне легалізоване здійснення господарської діяльності з виробництва електричної енергії з енергії вітру, а й надає можливість застосування особливих умов її супроводу. Проте існуючі положення щодо права на встановлення «зеленого» тарифу, зумовлені діючою в країні нормативно-правовою основою правового статусу виробників електричної енергії з енергії вітру, дещо спотворюють передбачену ним диспозитивність, що впливає на його дієвість.

Тобто, йдеться про встановлення «зеленого» тарифу для зазначених суб'єктів господарювання – на рівні роздрібного тарифу для споживачів другого класу напруги на січень 2009 р., помноженого на коефіцієнт «зеленого» тарифу для електричної енергії, виробленої з енергії вітру, – та відсутності такого, зокрема щодо коефіцієнту, закріпленого з урахуванням чітко позначених певних категорій генеруючого об'єкта вітроенергетики й періоду введення зазначеного в експлуатацію, для приватних домогосподарств. Адже законодавчо визначено, що «зелений» тариф для приватних домогосподарств встановлюється єдиним. У результаті не передбачається його поділ за категоріями (потужністю) генеруючого об'єкта вітроенергетики, позначеного єдиною максимальною можливою потужністю до 30 кВт, що виключає необхідність закріплення відповідних коефіцієнтів і пород-

жує оперування загальноприйнятим³. Таким чином, виникає об'єктивна проблема неналежного забезпечення та реалізації права на встановлення «зеленого» тарифу, вирішення якої, на тлі оновлення зазначеної складової функціональних прав та обов'язків й закріплення вже функціонального права на встановлення «зеленого» тарифу генеруючих підприємств вітроенергетики диспозитивного рівня, є головним завданням.

Виходячи з цього, **метою** даної статті є визначення сприятливих умов встановлення «зеленого» тарифу для приватних домогосподарств вітроенергетики, що, як вбачається, допоможе відтворити належну реалізацію відповідного функціонального права вже генеруючих підприємств вітроенергетики. А також наступне відповідне оновлення діючої нормативно-правової основи правового статусу виробників електричної енергії з енергії вітру, що надасть можливість втілити належне забезпечення права на встановлення «зеленого» тарифу вже генеруючих підприємств вітроенергетики, адже серед інших формуватиме диспозитивний рівень їх нормативно-правової основи.

У науковій літературі розгляду «зеленого» тарифу, так чи інакше, приділено увагу в роботах: В. Я. Жаркова, В. Г. Потапенко, П. Г. Лахно, А. Є. Копилова, Ф. Ю. Зеккера, М. Петерсон. При цьому варто зазначити, що існуючі наукові дослідження стосуються здебільшого технічної та економічної сфер, а наявні у правовій сфері спрямовані на вирішення загальних проблем його правового регулювання. Отже, питання безпосередньо встановлення «зеленого» тарифу, як складової функціональних прав та обов'язків генеруючих підприємств вітроенергетики, постає не розробленим, що потребує детального його дослідження та вирішення.

Однією зі складових, обумовлених генеруючим об'єктом вітроенергетики функціональних прав та обов'язків виробників електричної енергії з енергії вітру, постає право на встановлення «зеленого» тарифу. Отже, для реалізації зазначеного виробник електричної енергії з енергії вітру, після отримання ліцензії на здійснення діяльності з виробництва електричної енергії з енергії вітру, має подати до НКРЕКП заяву про намір встановлення «зеленого» тарифу та, в якості додатків до неї, наступне: пояснювальну записку з детальною інформацією про суб'єкт господарювання (форма власності, потужність генеруючого об'єкта вітроенергетики й інші його характеристики); обґрунтування статей і елементів витрат собівартості виробництва електричної енергії з енергії вітру; обґрунтування витрат і елементів витрат собівартості виробництва електричної енергії з енергії вітру; пояснювальну записку до проекту будівництва генеруючого об'єкта вітроенергетики; копію зареєстрованої декларації про початок виконання будівельних робіт або дозволу на виконання будівельних робіт; копію технічних умов на приєднання генеруючого об'єкта вітроенергетики до електричної мережі; копію кошторисної частини проектної документації будівництва генеруючого об'єкта вітроенергетики; зареєстровану декларацію про готовність генеруючого об'єкта вітроенергетики до експлуатації або сертифікат. У свою чергу, НКРЕКП після розгляду наданих документів протягом 35 днів із дати їх надходження приймає рішення про встановлення «зеленого» тарифу. При цьому варто зауважити, що процедура встановлення «зеленого» тарифу є безоплатною⁴.

Враховуючи вищенаведене, слід зазначити, що «зелений» тариф діє до 1 січня 2030 р. й перераховується кожного кварталу. До того ж, встановлюється він як для виробника електричної енергії з енергії вітру, так і для приватного домогосподарства, яке виробляє електричну енергію з енергії вітру. Однак, якщо в першому випадку «зелений» тариф встановлюється окремо для кожного виробника електричної енергії з енергії вітру та для кожного генеруючого об'єкта вітроенергетики (залежить від його потужності), то в другому він єдиний, тобто однаковий для будь-якого приватного домогосподарства, яке виробляє електричну енергію з енергії вітру, та для будь-якого генеруючого об'єкта вітроенергетики (незалежно від його потужності, але з максимумом можливою – до 30 кВт). У силу цього «зелений» тариф як для вказаного суб'єкта господарювання, так і для зазначеного приватного домогосподарства встановлюється на рівні роздрібного тарифу для споживачів другого класу напруги на січень 2009 р., проте для першого, – помноженого на коефіцієнт «зеленого» тарифу для електричної енергії, виробленої з енергії вітру, а для другого, – на коефіцієнт «зеленого» тарифу для електричної енергії, виробленої з енергії вітру для приватного домогосподарства.

Згідно з наведеним, встановлення «зеленого» тарифу для виробника електричної енергії з енергії вітру окрім роздрібного тарифу для споживачів другого класу напруги на січень 2009 р. пов'язане, навіть більшою мірою, з визначенням коефіцієнта «зеленого» тарифу для електричної енергії, виробленої з енергії вітру. Виходячи з цього, останній безпосередньо залежить від чітко позначених певних категорій генеруючого об'єкта вітроенергетики, відповідно до яких, враховуючи період введення зазначеного в експлуатацію, і закріплюється коефіцієнт «зеленого» тарифу для електричної енергії, виробленої з енергії вітру. А саме: 1) для електричної енергії, виробленої з енергії вітру об'єктом електроенергетики, величина встановленої потужності якого: не перевищує 600 кВт – 1,20; більша за 600 кВт, але не перевищує 2000 кВт – 1,40; перевищує 2000 кВт – 2,10 (період введення в експлуатацію: по 31 березня 2013 р. включно); 2) для електричної енергії, виробленої з енергії вітру вітровою електростанцією, яка складається з вітрових установок одиначною встановленою потужністю: до 600 кВт – 1,20 (період введення в експлуатацію: з 1 квітня 2013 р. по 31 грудня 2014 р.), 1,08 (період введення в експлуатацію: з 1 січня 2015 р. по 31 грудня 2019 р.), 0,96 (період введення в експлуатацію: з 1 січня 2020 р. по 31 грудня 2024 р.), 0,84 (період введення в експлуатацію: з 1 січня 2025 р. по 31 грудня 2029 р.); від 600 кВт, але не більше 2000 кВт – 1,40 (період введення в експлуатацію: з 1 квітня 2013 р. по 31 грудня 2014 р.), 1,26 (період введення в експлуатацію: з 1 січня 2015 р. по 31 грудня 2019 р.), 1,12 (період введення в експлуатацію: з 1 січня 2020 р. по 31 грудня 2024 р.), 0,98 (період введення в експлуатацію: з 1 січня 2025 р. по 31 грудня 2029 р.); від 2000 кВт та більше – 2,10 (період введення в експлуатацію: з 1 квітня 2013 р. по 31 грудня 2014 р.), 1,89 (період введення в експлуатацію: з 1 січня

2015 р. по 31 грудня 2019 р.), 1,68 (період введення в експлуатацію: з 1 січня 2020 р. по 31 грудня 2024 р.), 1,47 (період введення в експлуатацію: з 1 січня 2025 р. по 31 грудня 2029 р.)³.

У свою чергу, єдиний «зелений» тариф для приватного домогосподарства, яке виробляє електричну енергію з енергії вітру, залежить лише від періоду введення в експлуатацію генеруючого об'єкта вітроенергетики потужністю до 30 кВт, що передбачає певний єдиний коефіцієнт «зеленого» тарифу для електричної енергії, виробленої з енергії вітру для приватного домогосподарства, та становить: 1) 339,67 коп/кВт•год (2,16 – період введення в експлуатацію: з 1 липня 2015 р. по 31 грудня 2019 р.); 2) 305,07 коп/кВт•год (1,94 – період введення в експлуатацію: з 1 січня 2020 р. по 31 грудня 2024 р.); 3) 272,05 коп/кВт•год (1,73 – період введення в експлуатацію: з 1 січня 2025 р. по 31 грудня 2029 р.)⁵.

При цьому «зелений» тариф для виробника електричної енергії з енергії вітру, генеруючий об'єкт вітроенергетики якого введений в експлуатацію до 31 грудня 2024 р., та приватного домогосподарства, договір про купівлю-продаж електричної енергії з яким укладено до 31 грудня 2024 р., не може бути менший за фіксований мінімальний розмір «зеленого» тарифу. А саме, не менший за розмір «зеленого» тарифу для вказаного суб'єкта господарювання та розмір «зеленого» тарифу для приватного домогосподарства, розрахованих та перерахованих у євро за офіційним валютним курсом Національного банку України станом на 1 січня 2009 р., які на дату останнього у кожному кварталі засідання НКРЕКП, перераховуються в національну валюту за середнім офіційним валютним курсом Національного банку України за останніх 30 календарних днів, що передують даті такого засідання³.

Сприймаючи існуюче право на встановлення «зеленого» тарифу, однак враховуючи обґрунтованість раніше виокремленого та запропонованого приватного домогосподарства вітроенергетики, як суб'єкта господарювання (особливої форми підприємництва), та малого генеруючого підприємства вітроенергетики з наміром продажу виробленої електричної енергії з енергії вітру на оптовому ринку електричної енергії України, які мають складати малу генерацію вітроенергетики з максимальною потужністю генеруючого об'єкта вітроенергетики до 30 МВт (вітрова електростанція) та до 10 МВт (вітрова електроустановка), варто передбачити для них більш сприятливі умови його реалізації, що є запорукою в цілому сприятливих умов їх господарювання. В силу цього постає необхідним запровадити щодо наведених встановлення «зеленого» тарифу на рівні роздрібного тарифу для споживачів другого класу напруги на січень 2009 р. помноженого на коефіцієнт «зеленого» тарифу для електричної енергії, виробленої з енергії вітру генеруючими об'єктами малої генерації вітроенергетики. Останній має залежати безпосередньо від чітко позначених певних категорій генеруючого об'єкта малої генерації вітроенергетики, відповідно до яких, враховуючи період введення зазначеного в експлуатацію, і варто закріпити коефіцієнт «зеленого» тарифу для електричної енергії, виробленої з енергії вітру генеруючими об'єктами малої генерації вітроенергетики.

Отже, в якості категорій генеруючого об'єкта малої генерації вітроенергетики, сприймаючи зазначені вище існуючі періоди введення в експлуатацію (щодо виробників електричної енергії з енергії вітру), доречно позначити: 1) вітрова електростанція, яка складається з вітрових електроустановок, а також окрема вітрова електроустановка – одиничною встановленою потужністю до 30 кВт; 2) вітрова електростанція, яка складається з вітрових електроустановок, а також окрема вітрова електроустановка – одиничною встановленою потужністю від 30 кВт, але не більше 1000 кВт; 3) вітрова електростанція, яка складається з вітрових електроустановок, а також окрема вітрова електроустановка – одиничною встановленою потужністю від 1000 кВт та більше. Доцільність запропонованої встановленої потужності категорій генеруючого об'єкта малої генерації вітроенергетики обґрунтовується загальносвітовою градацією встановленої потужності генеруючого об'єкта вітроенергетики. Згідно з нею вітрова електроустановка великої генерації (мегаватного класу) передбачає одиничну встановлену потужність більшу ніж 1000 кВт⁶. Що ж стосується нижчого порогу одиничної встановленої потужності вітрової електроустановки малої генерації, то він відповідає потужності генеруючого об'єкта вітроенергетики (вітрової електроустановки) приватного домогосподарства, визначеній діючими нормативними положеннями правових актів держави, – до 30 кВт. Крім цього, зазначені категорії генеруючого об'єкта малої генерації вітроенергетики повністю відповідають діапазону його максимальної потужності – до 30 МВт (вітрова електростанція) та до 10 МВт (вітрова електроустановка), що в цілому відтворюється на практиці⁷.

Таким чином, завдяки вказаному закріпленню певних категорій генеруючого об'єкта малої генерації вітроенергетики постає можливим встановити відповідні коефіцієнти «зеленого» тарифу для приватного домогосподарства вітроенергетики та, до того ж, малого генеруючого підприємства вітроенергетики, які, у свою чергу, здійснюватимуть встановлення «зеленого» тарифу щодо кожного із зазначених суб'єктів господарювання та щодо кожного їх генеруючого об'єкта вітроенергетики. Тобто, реалізуватимуться відхід від зрівняння через єдиний «зелений» тариф та дійсна фінансова підтримка та стимулювання не тільки середніх і великих генеруючих підприємств вітроенергетики, а й її малої генерації, як енергоефективної тенденції енергозабезпечення. Отже, визначені умови реалізації права приватного домогосподарства вітроенергетики, як і малого генеруючого підприємства вітроенергетики, на встановлення «зеленого» тарифу і є гарантією його належної реалізації та, відповідно, дієвості, що свідчить про їх дійсно сприятливий доцільний характер.

У силу цього законодавчим постає відповідне оновлення діючої нормативно-правової основи правового статусу виробників електричної енергії з енергії вітру, що серед інших формуватиме новий диспозитивний рівень нормативно-правової основи вже генеруючих підприємств вітроенергетики, яка змістовно зумовить, у тому числі, згадане право на встановлення «зеленого» тарифу. А саме, постає необхідним, маючи на меті належне забезпечення зазначеного, закріплення вищенаведених пропозицій у Законі України «Про альтерна-

тивні джерела енергії» в рамках окремого розділу III¹ «Виробництво електричної енергії з енергії вітру». Адже саме належне забезпечення та реалізація права на встановлення «зеленого» тарифу є запорукою сприятливих умов виробництва електричної енергії з енергії вітру й, отже, гарантованого результату у вигляді сталого розвитку, зокрема вітроенергетики.

¹ Борисов Г. А. Теория государства и права : учеб. / Г. А. Борисов. – Белгород : Изд-во БелГУ, 2007. – 292 с.

² Хозяйственный кодекс Украины: Научно-практический комментарий / под общ. ред. А. Г. Бобковой. – Х. : Издатель ФЛ-П Вапнярчук Н. Н., 2008. – 1296 с.

³ Про електроенергетику : Закон України від 16 жовтня 1997 р. № 575/97-ВР (із змін. і доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 1. – Ст. 1.

⁴ Про затвердження Порядку встановлення, перегляду та припинення дії «зеленого» тарифу на електричну енергію для суб'єктів господарської діяльності та приватних домогосподарств : постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики від 2 листопада 2011 р. № 1421 (із змін. і доп.) // Офіційний вісник України. – 2012. – № 92.

⁵ Про встановлення «зелених» тарифів на електричну енергію для приватних домогосподарств : постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 31 березня 2016 р. № 508 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 37. – Ст. 1450.

⁶ Основи вітроенергетики : підруч. / Г. Півняк, Ф. Шкрабець, Н. Нойбергер, Д. Циленков; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Дніпропетровськ: НГУ, 2015. – 335 с.

⁷ ВЕС «Старий Самбір-1». В природі немає нічого зайвого (проекти екологічно чистої енергії) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uself.com.ua/fileadmin/documents/USELF-2_Launch_Event_Kozytskyi_ukr_140627.pdf

Резюме

Голенко В. Е. Право на встановлення «зеленого» тарифу як ключова складова господарської компетенції генеруючих підприємств вітроенергетики.

Стаття присвячена дослідженню права на встановлення «зеленого» тарифу як складової функціональних прав та обов'язків в рамках системи елементів обумовленого генеруючим об'єктом вітроенергетики правового статусу генеруючих підприємств вітроенергетики. Наводиться визначення, у тому числі недоліків, існуючого (базового), змістовно обумовленого генеруючим об'єктом вітроенергетики і зумовленого імперативним рівнем встановленої нормативно-правової основи правового статусу, функціонального права на встановлення «зеленого» тарифу виробників електричної енергії з енергії вітру. Надається огляд діючого профільного законодавства України стосовно цього питання. Визначено сприятливі умови реалізації права приватного домогосподарства вітроенергетики та, до того ж, малого генеруючого підприємства вітроенергетики (малої генерації вітроенергетики), на встановлення «зеленого» тарифу, що є гарантією його належної реалізації. З'ясовано необхідність та шляхи відповідного оновлення діючої нормативно-правової основи правового статусу виробників електричної енергії з енергії вітру з метою належного забезпечення права на встановлення «зеленого» тарифу вже генеруючих підприємств вітроенергетики в рамках нормативно-правової основи їх правового статусу диспозитивного рівня.

Ключові слова: виробники електричної енергії з енергії вітру, генеруючі підприємства вітроенергетики, правовий статус, система елементів правового статусу, господарська компетенція, функціональні права та обов'язки, «зелений» тариф.

Резюме

Голенко В. Э. Право на установление «зеленого» тарифа как ключевая составляющая хозяйственной компетенции генерирующих предприятий ветроэнергетики.

Статья посвящена исследованию права на установление «зеленого» тарифа как составляющей функциональных прав и обязанностей в рамках системы элементов обусловленного генерирующим объектом ветроэнергетики правового статуса генерирующих предприятий ветроэнергетики. Приводится определение, в том числе недостатков, существующего (базового), содержательно обусловленного генерирующим объектом ветроэнергетики и предопределенного императивным уровнем установленной нормативно-правовой основы правового статуса, функционального права на установление «зеленого» тарифа производителей электрической энергии из энергии ветра. Представляется обзор действующего профильного законодательства Украины касательно этого вопроса. Определены благоприятные условия реализации права частного домохозяйства ветроэнергетики и, к тому же, малого генерирующего предприятия ветроэнергетики (малой генерации ветроэнергетики), на установление «зеленого» тарифа, что является гарантией его надлежащей реализации. Установлены необходимость и пути соответствующего обновления действующей нормативно-правовой основы правового статуса производителей электрической энергии из энергии ветра с целью надлежащего обеспечения права на установление «зеленого» тарифа уже генерирующих предприятий ветроэнергетики в рамках нормативно-правовой основы их правового статуса диспозитивного уровня.

Ключевые слова: производители электрической энергии из энергии ветра, генерирующие предприятия ветроэнергетики, правовой статус, система элементов правового статуса, хозяйственная компетенция, функциональные права и обязанности, «зеленый» тариф.

Summary

Golenko V. The right on the establishment of «green» tariff as a key forming element of commercial competence of wind energy generative enterprises.

In the article it is investigated the right on the establishment of «green» tariff as a forming element of functional rights and obligations within the framework of the system of elements of the legal status of wind energy generative enterprises stipulated with wind energy generative object. The determination, including lacks, of existing (base) functional right on the establishment of «green» tariff of producers of electric energy from wind energy, content stipulated with wind energy generative object and predefined with imperative level of prescribed normative-legal frame of the legal status, is adduced. There is the review of profile legislation in force of Ukraine con-

cerning this question. The favourable conditions of realization of the right on the establishment of «green» tariff for wind energy private household and, besides, for small wind energy generative enterprise (wind energy small generation) are determined, that is a guarantee of its due realization. There are ascertained the need and the ways of appropriate renewal of normative-legal frame in force of the legal status of producers of electric energy from wind energy, for the purpose of due ensuring of the right on the establishment of «green» tariff for wind energy generative enterprises now, within the framework of normative-legal frame of their legal status of permissive level.

Key words: producers of electric energy from wind energy, wind energy generative enterprises, legal status, system of elements of the legal status, commercial competence, functional rights and obligations, «green» tariff.

УДК 341.1

І. А. ЛАВРІНЄНКО, І. М. ПАНЧЄНКО

*Ігор Анатолійович Лаврінєнко, магістр права,
юрист ЮК «Jurimex»*

*Ірина Миколаївна Панченко, асистентка кафедри
Херсонської державної морської академії*

АГРАРНА РОЗПИСКА ТА ВЕКСЕЛЬ: ФОРМИ КРЕДИТУВАННЯ АГРОБІЗНЕСУ

В умовах стрімкого знецінення національної валюти та на тлі подорожчання іноземної, виникає питання належного забезпечення інтересів виробників сільськогосподарської продукції з метою уникнення ситуацій масової відмови від ведення агробізнесу.

Наразі для більшості аграріїв, умови кредитування (від 35 % річних і більше) носять непосильний, а ймовірно навіть і кабальний характер, змушуючи їх працювати в кращому випадку на собівартість, якщо не на збиток.

Крім того, ситуація ускладнюється й тим, що банки, як правило, вимагають забезпечення кредиту (заставу, поруку від іншої особи тощо). Все це не сприяє розвитку належного рівня кредитування на ринку агробізнесу, який вкрай залежить від сезонних явищ, що часто змушує агровиробників погоджуватися на невідгідні для себе умови з метою виникнення примарної надії на отримання прибутку та вчасного розрахунку з кредитором.

За такого розвитку подій, коли банківську систему України лихоманить, можливим виходом з ситуації може стати такий механізм кредитування агробізнесу, за якого аграрії будуть убезпечені від ризику зростання відсоткових ставок, коливання курсу іноземних валют, що так часто полюбляють передбачати банки у договорах кредиту.

Так, подібним виходом може слугувати застосування на практиці механізму аграрних розписок.

Метою даної статті є виявлення сутнісних характеристик аграрної розписки як окремого виду товаророзпорядчого цінного паперу, здійснення компаративного аналізу з таким видом кредитування агробізнесу, як вексель, який найчастіше використовуються агропідприємствами при веденні господарської діяльності.

Варто зазначити, що поняття «аграрна розписка» вперше з'явилася в українському законодавстві саме у зв'язку прийняттям Закону України «Про аграрні розписки» (далі – Закон) від 6 листопада 2012 р., який набув чинності 19 березня 2013 року¹. Саме цим законом для аграріїв було запроваджено новий механізм залучення коштів для ведення агробізнесу – аграрні розписки.

Можна зазначити, що інститут аграрних розписок походить з країн Латинської Америки (Бразилії, Аргентини), де також у свій час була слабо розвинена система банківського кредитування, де перевага віддавалася системі «гроші – товар», а не «гроші – товар – гроші». Це, так би мовити, квазібартерна система розрахунків, яка допомогла аграріям відновити власне сільськогосподарське виробництво.

Так, наприклад, у Бразилії це так звані розписки-договори CPR (Cedula de Produto Rural), що були запроваджені Федеральним законом від 22 серпня 1994 року. У результаті, за більш ніж двадцятирічний досвід існування аграрних розписок в Бразилії, ця країна з непоказного пересічного середняка-імпортера сільськогосподарської продукції перетворилася на одного із лідерів галузі.

Відповідно до приписів ст. 1 Закону аграрна розписка – товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах².

На даний момент аграрні розписки можна використовувати лише в декількох областях України, оскільки наразі запроваджується пілотний проект з відпрацювання технології введення в обіг такого цінного паперу (спільні накази Міністерства аграрної політики та продовольства України і Міністерства юстиції України від 4 вересня 2014 р. за № 331/1471/5³ (запроваджено в Полтавській області) та від 1 вересня 2015 р. за № 332/1627/5⁴ (запроваджено в Харківській, Черкаській та Вінницькій областях).

Можна стверджувати, що робота із впровадження в оборот аграрних розписок здійснюється Міністерством аграрної політики та продовольства, Міністерством юстиції, місцевими державними адміністраціями